

1

מכונית התזה

מהי מכונית התזה?

מכונית התזה, המכונה גם מכת"זית, משמשת לעתים קרובות לפיזור הפגנות או להגבלת הגישה לאזורים מסוימים באמצעות התזת מים או נוזל על מפגינים. השימוש במכת"זית עלול לגרום לירידה בחום הגוף (היפותרמיה), לפציעות כתוצאה מפגיעה ישירה מזרם המים, מנפילה או מהתנגשות בעצמים, וכן לנזקים בריאותיים כתוצאה מכימיקלים ומצבעים שהומסו בתוך המים. קיים פוטנציאל גבוה לשימוש לרעה באמצעי זה באופן חסר הבחנה לצרכי ענישה קולקטיבית והפחדה.

צילום: יוחם רונן / אקטיביסטילס

אופן הפעולה

המכת"זיות מחוברות למאגרי מים בשטח או למאגרים ניידים (לעתים קרובות על משאיות). הם מתיזים זרמים בלחץ גבוה, שמטרתם להדוף קהל, או זרמים בלחץ נמוך, שמטרתם להרטיב. למכת"זיות מודרניות יכול להיות קצב זרימה של עד 20 ליטר בשנייה, והם יכולים להתיז נוזלים למרחק של 67 מטר. במדינות רבות נהוג לערבב בתוך המים חומרים שונים כגון צבעים, כימיקלים מבישים ("בואש") ומסמנים אולטרה-סגולים בלתי נראים. חומרים אלה נועדו לענישה קולקטיבית או לצורך זיהוי ומעצר של מפגינים בהמשך.

היסטוריה

השימוש בתותחי מים לצורך פיזור קהל נעשה לראשונה בשנות השלושים בגרמניה. בשנות השישים נעשה בהם שימוש נפוץ במהלך ההפגנות של התנועה לזכויות האזרח בארצות הברית. כיום השימוש בתותחי מים רווח בכל העולם, ומתבצע לרוב באמצעות זרנוקים גדולים המוצבים על משאיות. השימוש באמצעי זה נעשה ללא פיקוח ובקרה מספקים או ללא פיקוח כלל.

השלכות בריאותיות

המכת"זיות יכולות להשפיע על הבריאות במספר דרכים:

- * במזג אוויר קר, השימוש עלול לגרום להיפותרמיה ולכוויות קור.
- * בגלל עוצמת הזרם, פגיעה ישירה עלולה לגרום לחבלות ולפציעות פנימיות.
- * עוצמת ההדף עלולה לגרום לנפילות ולהחלקות.
- * לכימיקלים שהוספו למים יכולות להיות השלכות בריאותיות שליליות.

צילום: אורן זור / אקטיביסטילס

גורמים שעלולים להחמיר את הפגיעה

חומרת הפגיעות עשויה להשתנות בהתאם ללחץ הזרם, למרחק ולמשך החשיפה, כמו גם בעקבות גורמים סביבתיים כגון טמפרטורת האוויר, תנאי הרוח ויכולתם של האנשים להתפזר בצורה בטוחה. שימוש ב"בואש" בלב שכונות צפופות, כפי שנעשה בשנים האחרונות בירושלים המזרחית, מותיר ריח מבחיל משך ימים, ומשפיע במיוחד על השהות במקומות סגורים כמו בתים פרטיים, בתי עסק ורכבים שנפגעו מהנוזל.

ממצאים לגבי פגיעות, לפי סקירת ספרות ומחקר

מסקירה של מאמרים ושל נתונים שפורסמו במקורות שונים, זוהו מספר פגיעות קשות שנגרמו על ידי מכת "זיות":

- * שברים בפנים ופגיעות עיניים בעקבות פגיעה ישירה.
- * פגיעות מוח, חבלות, צלעות שבורות וסוגים שונים של פגיעות שרירים ושלד, בעיקר כתוצאה מנפילות הנגרמות מעוצמת הזרם.
- * בחילה ממושכת וקשיי נשימה כתוצאה מחשיפה לכימיקלים מבאישים שעורבבו במים.

צילום: קלן מנור / אקטיביסטיילס

טיפים רפואיים (דרכי טיפול)

במקרים של חשיפה למים במזג אוויר קר: יש להחליף מיד את הבגדים הרטובים בשכבות חמות ויבשות ולהתפנות למקום חמים. במקרים של חשש לכוויות קור, אין לחמם את העור עד שניתן להבטיח שלא ייחשף שוב לקור. לאחר פינוי למקום בטוח, יש לחמם את האזור בעדינות במים חמים (לא רותחים). אין להשתמש בחום ישיר מכריות חימום, תנורי חימום ואש, ואין להפעיל כל לחץ על האזור הפגוע.

לדוח המלא באנגלית, ראו: ארגון "רופאים לזכויות אדם" הבינלאומי ו-INCLCO
Lethal in Disguise: The Health Consequences of Crowd - Control Weapons (March 2016)

